

ΙΕΡΟΣ

ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ
ΠΡΟΝΟΙΑ ΜΕΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΔΑΠΑΝΗ, ΔΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚ. ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ «ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ»

ΕΤΟΣ Β' | ΕΝ ΣΜΥΡΝῃ τῇ 8 Δεκεμβρίου 1912 | ΑΡΙΘ. 88

«Ὅτε οὖν ἠγρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς, Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπήσ με πλείον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε». (Ἰωαν. κζ', 15).

ΤΗΣ Α. Σ. ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Λόγος κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Νικολάου 6 Δεκεμβρίου 1912, τελουμένης δοξολογίας ὑπὲρ τοῦ Ἄυτοκράτορος πασῶν τῶν Ῥωσιῶν Νικολάου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς. *

Ἐξοχώτατοι Κύριοι Πρόξενοι καὶ ἀγαπητοὶ Χριστιανοὶ ἀδελφοί, ἐνὸς τῶν μεγίστων Ἡρώων καὶ Γιγάντων εἰς τὴν ἀγνότητα καὶ ἀγιότητα, ἐνὸς τῶν ἐπιφανεστάτων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας Ποιμένων καὶ Ἡγουμένων, ἐνὸς τῶν γεναιοτάτων ἀθλητῶν, προσιατῶν καὶ προμάχων τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας, Νικολάου τοῦ θαυματουργοῦ, ἐπιτελοῦμεν τὴν σήμερον τὴν ἐτήσιον μνήμην καὶ πανήγυριν. Καὶ συνήλθομεν ἐπὶ τούτῳ τὴν σήμερον, ἀφέντες ἕκαστος τὰ οἰκεία καὶ συνήθη ἔργα τῆς ἡμέρας, ἵνα ἀποδώσωμεν τὰς χρεωστούμενας τιμὰς εἰς τὴν μνήμην τοιοῦτου ἀγιοτάτου ἀνδρός, καταστολίζοντος ὡς ἄλλος φαινὸς ἀστὴρ καὶ φωσφόρος τὸ ὑπέρλαμπρον τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας σιερῶμα διὰ τῆς πίστεως, διὰ τῆς πραότητος, διὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ ἀγνότητος καὶ τῶν λοιπῶν μεγάλων Χριστιανικῶν του ἀρετῶν.

Ἄλλὰ ταῦτοχρόνως συνήλθομεν τὴν σήμερον ὑπὸ τοὺς ἱεροῦς

*) Τῇ παρελθούσῃ Πέμπτῃ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου ἀρχιεπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ θαυματουργοῦ, κατ' ἴν τελεῖται τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ ἑορτὴν ὁ Μεγαλειότατος καὶ Κρατιότατος αὐτοκράτωρ πασῶν τῶν Ῥωσιῶν Νικόλαος ὁ Β΄, ἐτελέσθη ἐν τῷ Μητρ. ναῷ πάνδημος δοξολογία, τελεταρχοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου ἡμῶν κ. κ. Χρυσοστόμου. Κατ' αὐτὴν παρέστη ὁ ἐξοχώτατος Γεν. Πρόξενος τῆς Ῥωσίας κ. Βίκτωρ Κάλ μετ' ὄλου τοῦ προσωπικοῦ τοῦ προξενείου, καὶ πλῆθος ἐπισήμων, προκρίτων καὶ λαοῦ, ἐκδηλοῦντος τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ πρὸς τὴν ἐμόδοξον μεγάλην τοῦ Βορρᾶ Ἄυτοκρατορίας. Μετὰ τὸ πέρας τῆς δοξολογίας ὁ Σεβασμώτατος ἡμῶν Μητροπολίτης ἐξεφώνησε τὸ ἀνωτέρω δημοσιευμένον ὠραιοτάτον λόγον :

τούτους θόλους τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀπονέμοντες τὰς χρεωστικῶς ὑπὸ τοῦ Γένους μας ὀφειλετιὰς τιμὰς ἐπιτελέσωμεν καὶ ἄλλο ὑψηλὸν καὶ ἀπαραίτητον χρέος, ν' ἀναπέμψωμεν εὐχὰς καὶ δοξολογίας ὑπὲρ τοῦ τὴν σήμερον ὑπὸ μυριάδων χειλέων καὶ στομάτων καὶ ἑκατοντάδων ὀλοκλήρων ἑκατομμυρίων λαοῦ ἀνευφημουμένου καὶ τιμωμένου Μεγαλειοτάτου, Εὐσεβεστάτου, κραταιοτάτου καὶ Γαληνοτάτου Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ Ἄυτοκράτορος, πρώτου προμάχου καὶ προασπιστοῦ καὶ προστάτου τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ἣτις μεγαλύνεται καὶ κρατύνεται καὶ ἐκτείνεται ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς κατὰ Βορρᾶν καὶ κατὰ Νότον, κατὰ Ἀνατολὰς καὶ Δυσμὰς, τοῦ μεγάλου τῶν Ὁρθοδόξων ἀδελφῶν ἡμῶν ἐν τῇ πίστει Ῥώσων Βασιλέως καὶ Ἡγεμόνος Νικολάου τοῦ Β΄.

Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τὴν σήμερον πανταχοῦ τῆς γῆς πλέκει ἐξαιρέτους ὕμνους καὶ θαυμαστὰ ἐγκώμια πρὸς τὸ Βασίλειον τοῦτο ἱεράτευμα, τὸν μέγαν Τιτᾶνα τῆς ἀγνότητος καὶ εὐορκίας, τὸν δόξη καὶ τιμῇ ἐστεμμένον τῆς πίστεως ἡμῶν ἀγιοτάτον Ἀρχιερέα, τὸν Ἄρχοντα τοῦτον τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πραότητος, τὸν Ἄυτοκράτορα τῆς ἐγκρατείας καὶ αὐταπαρνήσεως, τὸν τετιμημένον Ἱεράρχην Νικόλαον, διότι, ὡς δὲν ἀγνοεῖτε, ἡ καθολικὴ συνείδησις τῆς πανταχοῦ γῆς διεσπαρμένης Ἐκκλησίας ὀλιγίστους ἀγίους περιέβαλε διὰ τόσης ἐξαιρετικῆς καὶ μοναδικῆς ἀγάπης, λατρείας καὶ ἀφοσιώσεως, ὡς τὸν θαυμαστὸν τοῦτον ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Νικόλαον.

Ὑμνοι δὲ καὶ ἐγκώμια βασιλικά καὶ ἐευφημίαι αὐτοκρατορικὰ ἀναπλέκονται ἐφέτος καὶ ἀντηχοῦσι πανταχοῦ τοῦ Χριστιανικοῦ καὶ ὀρθοδόξου κόσμου, καὶ ἐξαιρέτως κατὰ τὴν ἐφετεινὴν ταύτην ἑορτὴν μυριοστόμοι ἐκ πάσης γωνίας ὄλων τῶν ὀρθοδόξων Κρατῶν ἀναβαίνουνσι πρὸς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ εὐχαριστήριοι δεήσεις, καὶ βαθύτατα ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἄλλου συγκινεῖται καὶ συγκλονίζεται ἐκ τῶν ἑορτασίμων ἀλαλαγμῶν ἡ ἀχανὴς καὶ ἀπέραντος Ἐπικράτεια τῶν Ῥώσων ὑπὲρ τοῦ ἐνδό-

ξου αὐτῶν Μονάρχου Νικολάου, ὅστις ἀποτελεῖ ὄντως τὴν συμπαθεστέραν μορφήν ἐξ ὅλων τῶν Χριστιανῶν Μοναρχῶν τῆς γῆς, καὶ οὐτινος τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ὄνομα εἶνε πρόσωπον καὶ ὄνομα ἐν τῇ παγκοσμίῳ κινήσει κατ' ἐξοχήν Ἄρχοντας καὶ Αὐτοκράτορος προόχτου καὶ καλοκαγαθίας, καὶ ὡς τοιοῦτον περιεβλήθη τύσην γενικὴν καὶ παγκόσμιον, δύναμαι νὰ σᾶς εἶπω, δημοτικότητα καὶ λατρείαν, ἧς αἱ πανορθόδοξοι καὶ παγκόσμιοι ἐκδηλώσεις βαθέως κατὰ τοῦ χρόνου ἰδίως τούτου τὴν περίοδον δονοῦσι τὰς χορδὰς τῶν καρδιῶν οὐ μόνων τῶν ἀπειροπληθῶν ὑπηκόων του ἀλλὰ καὶ πάσης ἄλλης εὐγνώμονος Χριστιανικῆς ὀρθοδόξου ψυχῆς.

Αἰῶνες μακροὶ χωρίζουσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ σήμερον ἑορταζομένου καὶ τιμωμένου ἐπιφανεστάτου τῆς Ἐκκλησίας Ποιμένος. Δεκαεπτὰ ἑκατονταετηρίδες ἐκύλισαν τὰ μεγάλα καὶ ὑπερήφανά των κύματα ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων γενεῶν καὶ γεγονότων, καὶ ὅμως δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κατακαλύψωσιν ἢ ἐπισκιάσωσιν τὴν ὑπέροχον τοῦ ἐξαιρέτου τούτου Ἡρώος καὶ Γίγαντος ἀρετὴν καὶ μνήμην, ἣτις πᾶν τὸναντίον μὲ τὴν ἀπόδοσιν τῶν αἰῶνων προβαίνει γιγαντουμένη καὶ μεγαλυνομένη, ζῶσα ἀείποτε λαμπρά, ἀγῆρωσ καὶ ἀκμαία ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ὅλου Χριστιανικοῦ κόσμου.

Ἀποστάσεις τόπου μεγάλαι χωρίζουσι καὶ ἡμᾶς, τοὺς ἐν τῇ προκαθημένῃ ταύτῃ τῆς Ἀσίας τῆς Μικρᾶς πόλει, τῇ ἀποτελούσῃ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς ὅλης Ἀνατολῆς, ἐκλαμπροτάτῃ πόλει τῆς Σμύρνης, οἰκοῦντας, ἀπὸ τῆς ἀπεράντου καὶ ἀχανοῦς ἀλλὰ καὶ ἐνδόξου διὰ τὸν Ὀρθόδοξον Χριστιανισμόν χώρας ἐκείνης, ὅπου ἑκατομμύρια εὐτυχῶν λαῶν ἀπολαμβάνουσι τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης, τῆς εὐνομίας καὶ πάσης ἄλλης εὐδαιμονίας ὑπὸ τὴν κραταιὰν καὶ πατρικὴν βασιλείαν τοῦ δεδοξασμένου τούτου Ἀυτοκράτορος Νικολάου· πλὴν τοῦτο δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ ἐξυμῶμεν τὰς ἀρετὰς Μονάρχου, ὅστις εἰς τὰς ἐμπνεύσεις μεγαλόφρονος ἀταπαρνήσεως, εἰς τὰς πτήσεις τῆς φύσει γενναίας καὶ φιλελευθέρου αὐτῶν ψυχῆς καὶ εἰς τὰς ὑψηλὰς τῆς Χριστιανικῆς του καρδίας

παρορμήσεις ὑπέικων ἐδωροφόρησεν εἰς ἀπειροπληθεῖς λαοὺς τὰς μεγίστας τῶν ἐλευθεριῶν, καὶ ἔδωκεν εἰς τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τόσων καὶ τόσων καταδυναστευομένων τέως λαῶν τὴν πανηγυρικωτέραν αὐτῶν ἔκφρασιν καὶ διατύπωσιν καὶ τὴν διαρκεστέραν αὐτῶν ἐγγύησιν καὶ ἐξασφάλισιν. Καὶ δοξάζουσιν οἱ λαοὶ οὗτοι πάντες εὐγνωμόνως τὸ μέγα ὄνομα τοῦ Ἐλευθερωτοῦ καὶ προστάτου τῶν καταδυναστευομένων τούτου Ἡγεμόνος, ὅστις ἐγνώρισεν καλῶς ὅτι τότε μόνον ὁ Ἡγεμὼν τῶν λαῶν εἶνε ἰσχυρός, ἐλεύθερος, ἔνδοξος καὶ μέγας, ἐφόσον στηρίζεται καὶ βασιλεύει ἐπὶ τῆς ἀγάπης, ἐπὶ τῆς θελήσεως, ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν λαῶν, διότι ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ, ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ καὶ ἐν τῷ μεγαλείῳ τῶν λαῶν κείται ἡ εὐδαιμονία, τὸ μεγαλεῖον καὶ ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία τῶν Ἀρχόντων.

Ἐπεὶ τοιοῦτου Κραταιοῦ, ἐλευθέρου, εὐδαίμονος καὶ μεγάλου Μονάρχου ἃς ἐνώσωμεν καὶ πάντες ἡμεῖς τὰς ἡμετέρας εὐχὰς εἰς μίαν μεγάλην καὶ μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ διήκουσαν κολοσσιαίαν προσευχὴν, καὶ ἃς δεηθῶμεν τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων καὶ Κυρίου τῶν κυριευόντων, ὅπως ταῖς πρεσβείαις τοῦ σήμερον δοξαζομένου μεγάλου θαυματουργοῦ Νικολάου στηρίζεται ὑγιῆς καὶ ἀκλόνητος ὁ ἑορτάζων Βασιλεὺς Νικόλαος ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου θρόνου τῶν Προγόνων του, ὅπως βασιλεύῃ διὰ τῆς λατρείας καὶ ἀγάπης ἐπὶ ταῖς καρδίαις τοῦ πιστοῦ Ὀρθοδόξου λαοῦ, καὶ ὅπως μεγαλύνηται καὶ ἀναβαίνει ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν πρὸς χαρὰν καὶ τιμὴν καὶ θρίαμβον ὅλου τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανικοῦ κόσμου, οὗ τὰς τύχας κρατῶν ἐν τῇ κραταιᾷ χειρὶ αὐτοῦ διευθύνει τόσον καλοκαγάθως καὶ φιλοδικαίως καὶ σταθερῶς διὰ τὴν ἀληθὴ καὶ βεβαίαν παντὸς λαοῦ καὶ φυλῆς καὶ γλώσσης ἐλευθερίαν καὶ εὐδαιμονίαν. Κύριε σῶζε τὸν Βασιλέα!

Η ΑΠΟΠΛΑΗΘΕΙΣΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

«Και τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ Ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ρομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν· Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τοῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ, καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἤρνησῃς τὴν πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐναῖς Ἀντίπας ὁ μάρτυς μου ὁ πιστὸς, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ἐμὲ, ὅπου κατοικεῖ ὁ σατανᾶς· Ἄλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τοῦ Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε τὸν Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθουτα καὶ πορνεῦσαι οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν. Ὁ μισῶ. Μετανόησον οὖν· εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ρομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπιτήνψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς ἔγνω εἰμὴ ὁ λαμβάνων.

Ἄποκλ. κεφ. Β' 12-17

Ἡ ἁγία Γραφή δὲν γνωρίζει εἰδεχθεστέραν καὶ ἀποκρουστικωτέραν τῆς τοῦ Βαλαάμ μορφήν. Διὰ τὸν Κάϊν, τὸν Σαουλ καὶ δι' αὐτὸν τὸν Ἰούδαν, δὲν δύναται τις νὰ μὴ δο-

κιμάσῃ οἰκτόν τινα, διὰ τὸν Βαλαάμ οὐδένα οἰκτον αἰσθάνεται τις! Ἐκεῖνοι παρεσύρθησαν εἰς τὸ κακὸν χωρὶς νὰ παρασύρῃσι κανένα, ὁ Βαλαάμ, ψυχραίμως, συστηματικῶς, ἐκ φυλαργυρίας καὶ ποταπῆς ἐκδικήσεως ἐδύθισεν εἰς τὸ κακὸν δλόκληρον λαόν! Ὁ Βαλαάμ εἶνε ὁ μισητότερος καὶ ἐπιδειώτερος πλάνος, τὸν ὁποῖον γνωρίζει ἡ ἁγία Γραφή. Ἐν τῷ ἔργῳ του ὑπάρχει τι τὸ τοσοῦτον καταχθόνιον ὥστε δὲν σφάλεται τις νὰ διαβεβαιώσῃ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁμιλοῦντος πρὸς τοὺς μαθητὰς του περὶ τοῦ Ἰούδα καὶ λέγοντος «εἰς ὑμῶν εἶνε Σατανᾶς», ὅτι ὁ Βαλαάμ εἶνε αὐτὸς ὁ Σατανᾶς.

Ὡς γνωστόν, τῷ ὄντι, μὴ δυνηθεὶς νὰ καταρασθῇ τὸν Ἰσραὴλ, ἵνα νικηθῇ ὑπὸ τῶν στρατευμάτων τοῦ Βαλαάμ, συνεβούλευσε τὸν βασιλέα τοῦτον νὰ διαφθείρῃ τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν, προσκαλῶν αὐτὸν εἰς τὰς ἐθνικὰς πανηγύρεις. Τὸ καταχθόνιον καὶ σατανικὸν μέσον ἐπέτυχε καθ' ἑλπὴν τὴν γραμμὴν καὶ ὅτι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιτύχωσιν αἱ στρατιαι τῶν Μωαβιτῶν, αἱ θυγατέρες αὐτῶν τὸ ἐξεπλήρωσαν κάλλιστα. Ἄνευ ἀμέσου ἐπεμβάσεως τοῦ Θεοῦ θὰ ἐξηλείφετο ὁ λαὸς οὗτος. Ἦθελεν ἀλάνθαστως ἀπολεσθῇ ἐγγύτατα τῆς ἐπηγγελμένης γῆς ἐν τῇ παγίδι τῶν

ἠδονῶν καὶ τῆς ἀνηθικότητος, ἀφοῦ ἀπέσεισε τὸν καταθλιπτικὸν ζυγὸν τῆς Αἰγύπτου, ἀφοῦ διέφυγε τὸν Φαραῶν, διελθὼν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἀφοῦ ἐνίκησε τὸν Ἀμζλήκ, ἀφοῦ ὑπερεπήδησε μυρία προσκύμματα, καὶ ἐζῆσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ διὰ θαυμάτων ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη.

Τὴν ἀτιμοτάτην κτύτην στρατηγικὴν τέχνην τοῦ ἀρχαίου Βαλαάμ ὁ Σατανᾶς μεταχειρίζεται ἀμεταβλήτως ἐναντίον ἐκείνων τοὺς ὁποίους δὲν ἠδυνήθη νὰ νικήσῃ ἡ βία. Ὡς λέγει ποιητὴς τις «Ὁ,τι δὲν δύναται διὰ τῆς βίας, τὸ ἐπιχειρεῖ διὰ τοῦ δόλου». Εἰς τὴν δολίαν καὶ ἀπιστον ταύτην στρατηγικὴν, προστρέχει ὁ ἐχθρὸς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἵνα κατισχύσῃ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Περγάμου, περὶ ἧς θὰ ἀσχοληθῶμεν ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ.

Ἡ Πέργαμος ἦτο μία τῶν κυριωτέρων ἐστιῶν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνισμοῦ. Ἡ λατρεία τοῦ Ἀσκληπιοῦ προσεῖλκυεν εἰς αὐτὴν τόσον σχεδὸν κόσμον ὅσον εἰς Ἐφεσον ἡ λατρεία τῆς Ἀρτέμιδος. Ὡς ἔδρα Ῥωμαίου Διοικητοῦ, ἡ Πέργαμος ἐν τῇ ιδιότητι ταύτῃ, ἦτο κέντρον διωγμοῦ κατὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς περιοχῆς τῆς. Ὡς φαίνεται δὲ διὰ τὴν διπλὴν ταύτην ιδιότητα ὡς κέντρον τῆς ἐθνικῆς ἐξουσίας καὶ κέντρον ἐκλελυμένης θρησκευτικῆς λατρείας, ὀνομάζεται ὑπὸ τοῦ Κυρίου «**θρόνος τοῦ Σατανᾶ**».

Περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Περγά-

μου γτωρίζομεν δυστυχῶς μόνον ὅσα μᾶς ἐκθέτει ἡ μικρὰ αὐτῆ ἐπιστολή τῆς Ἀποκαλύψεως. Μικρὸν πρὸ τῆς συγγραφῆς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἡ Ἐκκλησία τῆς Περγάμου ἐδοκιμάσθη διὰ σκληροῦ διωγμοῦ· ἀλλ' οὔτε αἱ ἀπειλαί, οὔτε αἱ θλίψεις, οὔτε ὁ θάνατος τοῦ Ἀντίπῃ, πιθανῶς ἐνὸς τῶν σπουδαιωτέρων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ἴσχυσαν νὰ τὴν καταβάλωσιν. Τὸ ἐγκώμιον, τὸ ὁποῖον πλέκει ὁ Ἰησοῦς περὶ τῆς Περγάμου εἶνε ἀναμφιδόλως καλὸν ἐγκώμιον, ἄξιον νὰ ἐπισπάσῃται τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν ἀμιλλαν. Φαίνεται ἕμως ἐν τούτοις ὅτι ἀφορᾷ μᾶλλον τὸ παρελθὸν περὰ τὴν παρούσαν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Περγάμου. Οἱ διωγμοὶ φαίνεται ὅτι ἐπερατώθησαν. Ὁ Σατανᾶς δὲν ἠδυνήθη νὰ καταποτήσῃ τοὺς χριστιανούς τῆς πόλεως ταύτης, μὴ ἐπιτυχούσης τῆς βίας. Τὴν κατάραν ὁ Θεὸς τὴν μετέτρεψεν εἰς εὐλογίαν. Ἀλλὰ μήπως ὁ σατανᾶς διὰ τοῦτο ἀπεθαρρύνθη καὶ ἐγκατέλιπε πάντα διωγμὸν; Διὰ νὰ πιστεῦσωμεν τοιοῦτόν τι πρέπει πολὺ ὀλίγον νὰ τὸν γνωρίζωμεν! Διὰ τῶν διωγμῶν, τοὺς ὁποίους ἐξήγειρε κατὰ τῆς Ἐκκλησίας μόνον τὸ ἐν ὄπλον του ἠμβλύθη· τὸ ἰσχυρότερόν του ὄπλον μένει ἀνέπαφον καὶ ἀχρησιμοποίητον. Ὅσοι δὲν ἠδυνήθη νὰ πτοήσῃ διὰ τοῦ ξίφους τῶν Ῥωμαίων ἐπιχειρεῖ νὰ τοὺς βίψῃ εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀπωλείας διὰ τοῦ δηλητηρίου τῶν ἐλευθεροφρόνων. Κατὰ

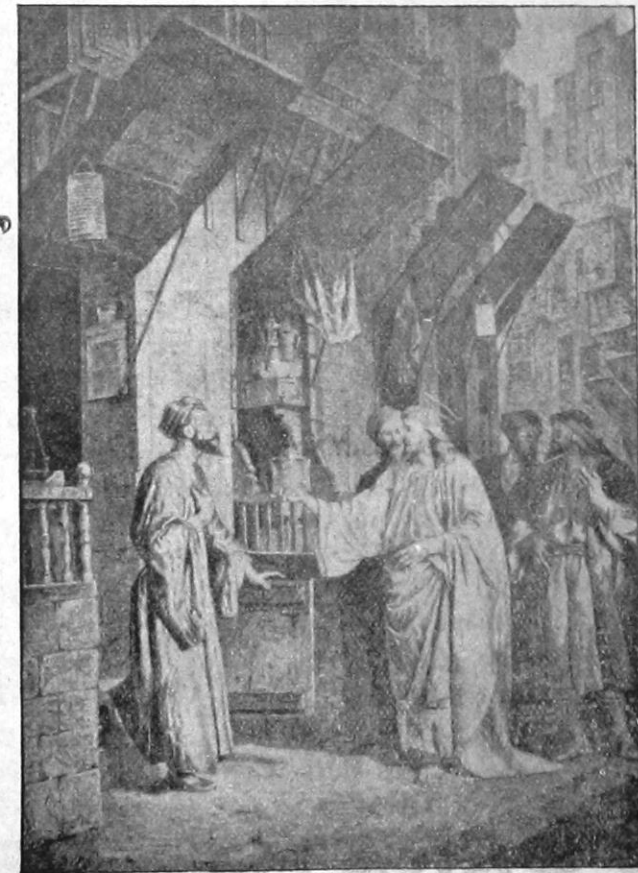
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Περγάμου ἀντέταξε μέχρι τοῦδε τὸν κόσμον τὸν μισοῦντα, τὸν κόσμον τὸν ἀπειλητικὸν, τὸν κόσμον τὸν ὀπισθήμενον ὡς δῆμιον· ἀλλ' ἰδοὺ ἡ μεταμόρφωσις! αὐτὸς ὁ ἴδιος κόσμος αἴφνης ἀφοπλισθεὶς, ἰδοὺ ἐμφανίζεται ὁ ὁ τὰ ὄμματα γυναικὸς χαριεστάτης, με θελκτικὸν μειδίαμα, με τὸν λόγον κολακευτικὸν καὶ γλυκὺν ὡς μέλι, καὶ μετὰ λεπτῆς εἰρωνείας καὶ πραότητος διεισδυοῦσης εἰς τὰ μύχια, μέμφεται τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν ἀκαμψίαν καὶ τὸν φανατισμὸν τῆς. Ἐλθέ, τῆ λέγει, μὴ βλέπεις ἐν ἐμοὶ ἐχθρόν. Πρὸς τί ἡ δυσπιστία αὐτῆ καὶ ἡ αὐστηρὰ ἐπιφυλακτικότητα; Παῦσε νὰ ἴστασαι μακρόθεν, καὶ ἀφοῦ θέλεις ἐγὼ νὰ κάμω τόσα διαθήματα πρὸς σέ, στέρεξον τοῦλάχιστον νὰ κάμης μερικὰ δῆματα πρὸς με!

Ἡ Ἐκκλησία κατ' ἀρχάς, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν τὰς συστάσεις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἵνα ὦσιν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, ἵνα ἀνθίσταται νικηφόρως πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου τοῦ μετασχηματιζομένου εἰς ἄγγελον φωτὸς ἵνα πλανήσῃ εἰ δυνατόν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς, διστάζει νὰ προχωρήσῃ εἰς τὰς προσκλήσεις τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἰδοὺ οἱ ψευδοδιδάσκαλοι δὲν λείπουν διὰ νὰ διαλύσωσι τὰς ἀμβρολίαις καὶ τοὺς εἰσταγμούς τῆς. Παριστώσιν αὐτὴν ὅτι ὑπερβολικὴ αὐστηρότης θὰ κατέληγεν εἰς ἀντίθετον πρὸς τοὺς σκοποὺς τῆς ἀποτελέ-

σμα, ὅτι ὑποχωρήσεις τινὲς εἰς τύπους εἶνε ἀναγκαῖαι εἰς ἐκείνους, οἵτινες δὲν θέλουσι νὰ ἐξαγριώσωσι ψυχὰς μὴ προσηλυτισθείσας ἔτι, ὅτι ἡ ἄκρα αὐστηρότης ἀντὶ νὰ προσελκύσῃ τοὺς ἀνθρώπους, ἀπ' ἐναντίας τοὺς ἀπομακρύνει, ὅτι ἐν μέσῳ τῆς τοιαύτης τῶν ἡθῶν ἐκλύσεως εἶνε ἀδύνατον ἄνευ παραχωρήσεων τινῶν καὶ συγκαταβάσεων νὰ ἀγαπήσῃ τὸν χριστιανισμὸν οἱ ἔθνηκοι. Ὅτι τόση ὑπερβολικὴ αὐστηρότης εἶνε αὐτόχρημα βλακεία, ἀφοῦ τὸ Εὐαγγέλιον λέγει νὰ δοκιμάζωμεν τα πάντα. Ὅτι ἀρκεῖ ὅτι ἔχουσι τοσοῦτον ἀγῶνα πρὸς ἐπιστροφὴν τοῦ κόσμου καὶ ὑφίστανται τόσους διωγμούς, δύνανται νὰ δείκνυνται συγκαταβατικοὶ εἰς μερικὰ ἀθῶα πράγματα. Ὅτι ἀρκοῦσι τὰ τόσα βάσανα, θὰ ἦτο κατάντικρυς ἀδίκημα νὰ μὴ αἰσθάνωνται καὶ νὰ μὴ ἀπολαμβάνωσι τὸν κόσμον. Ὅτι οἱ τοσαύτας θυσίας ὑφιστάμενοι δὲν δύνανται τοῦλάχιστον νὰ ἀπολαύσωσι φαγητά τινα, καὶ ἐν μέσῳ τοιαύτης κοινωνίας εὐρισκόμενοι, ἐν ἧ αἱ ὕλικοι καλλοναὶ καὶ ἀπολαύσεις ἀποτελοῦσι τὸν σκοπὸν τῶν πλείστων μελῶν τῆς κοινωνίας, διατὶ καὶ ὁ χριστιανὸς νὰ μὴ κλίνωσι πρὸς τὰ θέλητρα τοῦ κόσμου τοῦλάχιστον ἐν μέτρῳ καὶ λελογισμένως, ἵνα μὴ καταστήσωσιν ὄλως ἀπρόσιτον καὶ ἀπροσπέλαστον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου, τοὺς ὁποίους ἄλλως τε τόσον τρομάζει ἡ

τόσον ἀνέφικτος καὶ ἰδεωδῶς αὐστηρὰ χριστιανικὴ ἠθικὴ; Πρέπει ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ γινώμεθα τὰ πάντα ταῖς πᾶσιν, ἵνα πάντω; τινὰς

τὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα ἀνταποκρινόμενοι εἰς τὰ διαθήματα τοῦ κόσμου μεμετρημένως, ἦτοι εἰς τὰς προσκλήσεις αὐτοῦ, ἵνα ὑποχωρήσῃ

Ἐκ τῆς παράγωγος τοῦ Ἱεροῦ ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι, καὶ ἀναστάς ἠκολούθησεν αὐτῷ. (Ματθ. 9', 9).

οἴσωμεν κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, νὰ δεικνυόμεθα κάπως με εὐρείας καὶ οὐχὶ με τόσον ἀποκλειστικὰς σκέψεις, νὰ μεταχειριζόμεθα ἐν θεῖον στρατήγημα ὅπως ἔλεγον κα-

οῦτος εἶτα εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ Θεοῦ. Ἀφοῦ τὰ εἰδωλόθута δὲν εἶνε τίποτε διὰ τί νὰ μὴ παρακαθήμεθα εἰς τὰ δειπνα καὶ τὰ συμπόσια τῶν εἰδώλων; Ὁ Χριστιανὸς δὲν δύναται

νά περιπέση εἰς παράπτωμά τι, ἂν μεταβαίη εἰς τὰ εἰδωλεῖα ἐκ καλῆς προθέσεως. Οἶαι λεπτολογίαι! Τὰς ἐφευρίσκουσι δὲ οἱ Νικολαῖται, οἵτινες ἀποκρουσθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου, ἐνεθαρρύνθησαν ἐπὶ τοσοῦτον ἐν Περγάμῳ ὥστε νὰ συστηματοποιήσωσιν εἰς θεωρίας τοὺς νεωτερισμούς, τοὺς ὁποίους δειλῶς ἐπεχείρησαν νὰ διδάξωσι καὶ εἰσπράξωσιν ἀλλαχοῦ! Δὲν ἀποκρύπτουσι δηλονότι πλέον ἐν Περγάμῳ τὰς δηλητηριώδεις διδασκαλίας, τὰς ὁποίας μόλις ἐτόλμων νὰ ἐκστομίσωσιν ἀλλαχοῦ. Ἐν Περγάμῳ ἔρριψαν τὴν προσωπίδα αἱ σοφιστεῖαι τῶν ἐκαυτηρίασαν τὴν συνείδησιν καὶ διέστρεψαν τὴν ἠθικὴν αἴσθησιν. Φεῦ! Ἄλλοιμονον εἰς σᾶς, χριστιανοὶ τῆς Περγάμου, ἂν τείνητε εὐήκοον οὖς εἰς τοιαύτας λεπτολογίας! Ἄλλοιμονον εἰς ὑμᾶς, ἂν δὲν μένητε πιστοὶ εἰς τὴν αὐστηρότητα τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας ὅτι δὲν δύνασθε νὰ

ὑπηρετήτε δύο Κυρί-υς, ὅτι μὴδὲ λόγος σαπρὸς ἐστὶν πρέπει νὰ ἐξέρχηται ἐκ τῶν χειλέων σας ὅτι «πορνία δὲ καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία μὴδὲ ὄνομα ζέσθω ἐν ὑμῖν ὡς πρέπει ἁγίοις»! Ἄλλοιμονον εἰς ὑμᾶς, ἂν, ὡς ἡ Εὐχ, συζητεῖτε μὲ τὸν ὄφιν! Οἱ διδασκαλοὶ οὗτοι τῆς πλάνης, οἱ χριστιανοὶ οὗτοι Βκλαάμ, μὲ τὴν φλογερὰν εὐγλωττίαν των καὶ μὲ τὴν μελίρρυτον γλῶσσάν των, δεικνύοντες εἰς ὑμᾶς ἄλλα ἰδεώδη εὐρέα καὶ κολακεύοντες τὰς φιλοδοξίας καὶ τὰ δεινὰ σας, δεικνύοντες δὲ ἐμπράκτως καὶ κερποφύρως ἐν τιτι δρᾶσιν καὶ προτερήματα ζηλευτὰ καὶ ὑφαρπάζοντες τὸν θαυμασμόν τῶν ἀπλοϊκῶν κρινόντων τὰ πράγματα οὐχὶ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῶν ἀλλ' ἐπιπολαίως καὶ ἀποπλανῶντες οὕτω τὴν μήπω στερεωθεῖσαν ψυχὴν ὑμῶν θὰ σᾶς παρασύρῳσιν εἰς τὰ ἐθνικὰ συμπόσια.

(Ἀκολουθεῖ).

Γ. Κ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

Ο ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

Ἐνίοτε κατηγοροῦμεν ἄλλους ὅτι εἶνε φανατικοί, ἐνίοτε κατηγοροῦν ἡμᾶς ἄλλοι ὅτι εἶμεθα φανατικοί· καὶ οἱ ἄλλοι, ὅταν κατηγορῶνται ὅτι εἶνε φανατικοί, προσπαθοῦν νὰ ἀπολογῶνται ὅπωςδὴποτε, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ὡσαύτως ἀπολογούμεθα. Ἐπει-

δὴ δὲ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες εἶμεθα λαὸς φιλότιμος, διὰ νὰ πείσωμεν ὅτι δὲν εἶμεθα φανατικοί, προβαίνομεν πολ- λάκις καὶ εἰς πράξεις ἀναλόγους, προσπαθοῦμεν νὰ κάμωμεν ὅ,τι κάμνουν οἱ ἄλλοι, ὅταν εἶνε βέβαιον ὅτι δὲν εἶνε φανατικοί. Γινόμεθα δηλ.

ἀπλούστατα ἀδιάφοροι σχεδὸν εἰς πᾶσαν εἴτε θρησκευτικὴν εἴτε ἐθνικὴν μας πεποιθήσιν. Τὰ γεγονότα τῶν ἡμερῶν αὐτῶν μᾶς δίδουν εὐλογον ἀφορμὴν εἰς ἔκθεσιν σκέψεῶν τιῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

— Τί εἶνε ὁ φανατισμός;

— Ἐπιτρέπεται ὁ φανατισμός;

Ἐπὶ δύο ἐννοίας πρέπει νὰ νοηταῖ ὁ φανατισμός. Ἡ μία εἶνε ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος ἔχει ὡς δόγμα τοῦ βίου του νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς πεποιθήσεις καὶ ἰδέας του, τὰς ὁποίας ἔχει ὅσον ἀφορᾷ τὴν θρησκείαν του καὶ τὴν πατρίδα του καὶ τὰς ἐθνικὰς συνηθείας καὶ οἰκογενειακὰς παραδόσεις του· θέλει νὰ μὴ παρεκκλίνη ἀπὸ τὸ εἶδος τῶν πεποιθήσεων, τὰς ὁποίας παρέλαβεν ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ διδασκάλους του, ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη καὶ ἀνετρόφη καὶ ἔζησε, κοινωνίαν πάντοτε ὁμόθηρον καὶ ὁμογενῆ. Ὁ τοιοῦτος ὑποστηρίζει πάσῃ θυσίᾳ τὰ ἀνωτέρω καὶ προσπαθεῖ νὰ προσαρμόσῃ ἑαυτὸν πρὸς αὐτά, ἀρῦεται δὲ τὴν ἐν τούτοις ἐνίσχυσιν ἐκ τῶν καλῶν παραδειγμάτων τῆς ἱστορίας τῆς θρησκείας του καὶ τοῦ ἔθνους του, τῆς ἰδιαίτης πατρίδος του καὶ τῆς οἰκογενείας του· ὑπὲρ τῶν ἀνωτέρω πεποιθήσεων καὶ ἰδεῶν ὁ φανατικὸς ὑπερασπιστὴς αὐτῶν δύναται νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε, ἂν γίνῃ ἀνάγκη, νὰ θυσιάξῃ μετ' εὐχαριστήσεως λίαν χαρακτηριστικῆς καὶ τὴν ἡσυχίαν του

καὶ τὴν εὐχαρίστησίν του καὶ τὴν ἐργασίαν του, καὶ τὰς φιλίας του καὶ τὴν συγγενειάν του καὶ αὐτὴν τὴν ἀγάπην τῶν γονέων καὶ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του, ἐὰν βεβαιωθῇ ὅτι ταῦτα εἶνε δι' αὐτὸν κωλύματα ἀνυπερβλήτα εἰς τὸν πόθον του διὰ νὰ ἴδῃ ἐπικρατούσας, δοξαζομένας καὶ παρ' ἄλλων τὰς πεποιθήσεις καὶ ἰδέας του· εἶνε ἔτοιμος διὰ τὰς πεποιθήσεις καὶ ἰδέας του αὐτάς, ἐὰν δεῖσῃ, καὶ τὴν περιουσίαν του ὅλην νὰ διαθέσῃ, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν εἶνε αὕτη, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του, ἐὰν γνωρίζῃ ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης αὐτοθυσίας του κερδίζουσι γενναῖόν τι αἱ πεποιθήσεις του.

Αὕτη εἶνε ἡ μία ὄψις τοῦ φανατισμοῦ, ἡ ὁποία ἐπεκτείνεται ἐκδηλουμένη καὶ εἰς τὴν ὑποστήριξιν πάσης ἄλλης πεποιθήσεως, καθαρῶς ἐπιστημονικῆς, κοινωνικῆς, πολιτικῆς κτλ. ὁ δὲ τοιοῦτος φανατισμὸς ὄχι μόνον ἐπιτρέπεται ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται.

Ἡ ἄλλη ὄψις, ἡ ἄλλη ἐννοία, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐκδηλοῦται ὁ φανατισμὸς εἶνε ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ φανατικὸς ὑποστηρίζει τὰ ἀνωτέρω δι' ἑαυτὸν τε καὶ δι' ἄλλους, πλὴν κατὰ τρόπον ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτὰ εἰς τοὺς ἄλλους καὶ διὰ τῆς βίας. Διὰ τὸν τοῦ δευτέρου τούτου εἶδους φανατικὸν δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἄλλη πεποιθήσις ἀπὸ τὴν ἰδικήν του εἰς τὸν κόσμον ὅλον· ὅλοι πρέπει νὰ πιστεύωσιν ὡς δόγματα

καὶ ὡς ἠθικὴν, ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως, ὅσα αὐτὸς πιστεύει, ὅλοι πρέπει νὰ συγχωνευθῶσιν εἰς τὸ ἔθνος του, εἰς τὴν οἰκογενειακὰς του παραδόσεις, εἰς τὰς κοινωνικὰς του ιδέας καὶ τὰς πολιτικὰς του πεποιθήσεις· ὅλοι πρέπει νὰ ἔχωσι τὴν ἰδικήν του γλῶσσαν καὶ τὰ ἰδικὰ του ἥθη καὶ ἔθιμα.

Καὶ ἐνόσφ μὲν τὰ πράγματα περιορίζονται μέχρι τοῦ σημείου τοῦ νὰ εἶνε πόθος ἀπλοῦς τοῦ φανατικοῦ, τὸ πρᾶγμα, ὅσον καὶ ἂν εἶνε ἐγωϊστικὸν εἶνε ταυτοχρόνως καὶ εὐγενὲς ὅπωςδήποτε, ὑπὸ τὴν ἐποψιν ὅτι ἕκαστος ἄνθρωπος, θεωρῶν τὰς ἰδικὰς του ἐν γένει πεποιθήσεις καλλιτέρας τῶν τῶν ἄλλων—δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ συνήθως τὰς ἀκολουθεῖ—ἐπιθυμῆ ὥστε καὶ οἱ ἄλλοι νὰ ἔχωσιν αὐτὰς καὶ νὰ ὠφελῶνται ἐξ αὐτῶν· ἡ εὐγένεια ἔγκειται ἐν τούτῳ ἀκριβῶς ὅτι δὲν κρατεῖ αὐτὰς ζηλοτύπως μόνον δι' ἑαυτὸν. Ὅταν δὲ μὴ ὁ φανατικὸς θελήσῃ νὰ τὰς ἐπιβάλῃ διὰ παντός, ἔστω καὶ ἀθεμίτου, μέσου καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, τότε τὸ πρᾶγμα κατατιγᾶ ἀνήθικον, δι' ὃ δὲν ἐπιτρέπεται. Τὸ καταλαμβάνω νὰ προσπαθήσῃ· νὰ πείσῃ τὸν ἄλλον νὰ ἀκολουθήσῃ τὰς ιδέας σου, τὸ νὰ τὸν ἐκβιάσῃς ὅμως, μεταχειριζόμενος ἐπ' αὐτοῦ ὅμι τὴν βίαν τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ φωτός, ἀλλὰ τὴν βίαν τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐπ' αὐτοῦ ὑπεροχῆς σου, ἢ κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἐκδήλωσις τοῦ φανατισμοῦ σου δὲν

ἐπιτρέπεται. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἱεραπόστολοι, οἱ ὅποιοι ἐκμεταλλεύονται τὴν πολιτικὴν ἢ χρηματικὴν ἢ ἄλλην ἀδυναμίαν ἐνὸς ἀτόμου, μιᾶς οἰκογενείας, ἐνὸς λαοῦ, καὶ διαδίδουσι τὸ Εὐαγγέλιον, ἐνεργοῦσι πρᾶξιν καταδικαζομένην ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς ἠθικῆς. Ὁ σκοπός, ὅσον ἅγιος καὶ ἱερός καὶ ἂν εἶνε, οὐδέποτε ἀγιάζει τὰ μέσα. Θὰ ἔκαμνον καλλίτερον, ἂν διεφώτιζον αὐτούς, ὥστε ἐλευθέρως καὶ μετὰ πόθου νὰ ἠσπάζοντο τὰς ἀρχὰς [τοῦ] Εὐαγγελίου. Πολὺ περισσότερον καταδικάζονται ὑπὸ τῆς ἠθικῆς αἱ μέθοδοι τῆς Ἱεράς Ἐξετάσεως καὶ ἡ ἐν γένει διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου ἐπιβολὴ τῶν πεποιθήσεων. Ἡ ἀλήθεια, «κραταιὰ ὡς θάνατος», ἔχει τοιαύτην δύναμιν ἐν ἑαυτῇ, εἶνε τόσο αὐτόφωτος, ὥστε δὲν ἔχει ἀνάγκην χυδαίων ἢ καὶ μαρῶν μέσων διὰ νὰ ἐπιβληθῇ, μόνον δὲ οἱ μὴ πιστεύοντες ἀνεπιφυλάκτως εἰς τὴν δύναμίν της εἶνε οἱ μεταχειριζόμενοι τὰ ἀνωτέρω μέσα, ἀλλὰ τότε φωρῶνται ὅτι ὄχι πλέον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ ἑαυτῶν, ὑπὲρ τοῦ συστήματος, εἰς ὃ ἀνήκουσι καὶ μεθ' οὗ συνέδεσαν τὰ προσωπικὰ των συμφέροντα, ἀγωνίζονται.

Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, καὶ ὅταν δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐκχριστιανισθῆ, καὶ ὅταν ἠσπᾶσθη τὸν χριστιανισμὸν καὶ ἐγένετο ὁ κυριώτερος κῆρυξ τῶν ἀληθειῶν του, οὐδέποτε ὑπῆρξε φανατικὴ ὑπὸ τὴν ἐννοιαν τῆς διὰ τῆς βίας ἐπιβολῆς τῶν πεποιθήσεων

της, εἴτε θρησκευτικῶν εἴτε καὶ ἐθνικῶν. Εὐσεβὴς καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα, ὡς τότε ἐξελαμβάνετο ἡ εὐσέβεια, καὶ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, καὶ πατριώτης, εἶπερ τις καὶ ἄλλος, ὁ Ἕλληγ, ἔχων τὰ εὐγενέστερα, τὰ πλέον πεπολιτισμένα, τὰ σεμνότερα, τὰ ὠραιότερα, τὰ πλέον ἐποικοδομητικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα κοινωνικὰ τε καὶ οἰκογενειακά, ἔτοιμος ἐξ ἄλλου ὑπὲρ τῶν ιδεῶν του τούτων νὰ θυσιασθῇ, ὡς καὶ ἐθυσιάζετο, ὅσκις βέβηλος καὶ βάρβαρος χεὶρ ἐπεβουλεύετο ταῦτα, οὐδέποτε ἐν τούτοις, καίτοι συναισθανόμενος τὴν ὑπεροχὴν καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν ιδεῶν του, ἐσκέφθη νὰ ἐπιβάλῃ αὐτὸς διὰ τῆς βίας· καὶ ὅταν νικητῆς διήρχετο διὰ βαρβαρικῶν χωρῶν, ἔφερε μὲν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν πολιτισμὸν, ἀλλ' ἐλάμβανον αὐτὸν μόνον ὅσοι ἤθελαν. Τὴν αὐτὴν τακτικὴν ἠκολούθησαν καὶ οἱ Ἕλληγες κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου, καθὼς τὸ αὐτὸ εἶδομεν πανταχοῦ, ὅπου ὁ Ἕλληγ ἐγκατέστη καὶ ἔρχε ποιᾶν τινα ἐπιρροήν. Ἐννοεῖται ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ὅλου τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ οὐχὶ περὶ παρεκτροπῶν ὑπὸ μονάδων ἐνεργητικῶν, τὰς ὁποίας τὸ ὅλον Ἔθνος κατεδίκασε καὶ καταδικάζει πάντοτε.

Ἄλλ' ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ, ὑπεράγαν ἀνεκτικὴ καὶ σεβομένη πᾶσαν ξένην πεποιθήσιν καὶ ιδέαν, φθάνει ἐνίοτε εἰς μίαν ἄλλην ὑπερβολήν, ἡ ὁποία βλάπτει, καὶ εἶνε καταδικασίμος, βλάπτει δὲ οὐχὶ ἄλλον τινά, ἀλλ' αὐτὴν ταύτην. Ἐνῶ ἀποφεύ-

γει ὁ Ἕλληγ τὸ δεύτερον εἶδος τοῦ φανατισμοῦ, δικαίως, ἐνίοτε παραμελεῖ νὰ εἶνε φανατικὸς καὶ ὑπὸ τὴν πρώτην ἐννοιαν, ἐνῶ ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὸν τοῦτο. Κάμνει πολλάκις σύγχυσιν μεταξὺ τῶν δύο ἐνοιῶν τοῦ φανατισμοῦ, ἐπειδὴ δὲ ἀποτροπιάζεται ἐξ αὐτῆς τῆς φρίσεως του τὸν φαῦλον φανατισμὸν, ἐξ ἀντιδράσεως τρόπον τινὰ πρὸς τοῦτον, λησμονεῖ νὰ ὑπερασπίζηται τοῦλάχιστον τὰς ἰδικὰς του θρησκευτικὰς ἢ ἐθνικὰς ἢ ἄλλας πεποιθήσεις κατὰ τῆς ἐκ συστήματος ἐπιβουλῆς ἐκ μέρους τῶν ἄλλων. Τὸν βλέπετε ἑξαφνα, ἐνῶ ἀκούει νὰ ἐπικρίνωσιν ἢ καὶ νὰ ὑβρίζωσιν πολλάκις οἱ ξένοι τὴν θρησκείαν εἴτε τὴν πατρίδα του εἴτε τὰ κοινωνικὰ ἢ οἰκογενειακά ἤθη καὶ ἔθιμα του, νὰ μὴ προβαίη νὰ ἐπιβάλῃ οὕτως ἢ ἄλλως σιωπὴν, εἴτε καὶ νὰ συζητήσῃ τὸ πρᾶγμα πρὸς τοὺς ξένους τούτους, ἐνῶ ἑσωτερικῶς ἐξεγείρεται, προσβάλλεται ἢ φιλοτιμία του· πράττει τοῦτο ἀκριβῶς διὰ νὰ μὴ φανῇ φανατικὸς. Ἐνίοτε τινες ἐκ τῶν ἡμετέρων προσπαθοῦν καὶ νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὰς τῶν ἄλλων ιδέας. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ διὰ μέσου τῆς ἱστορίας συγχρωτισμὸς τῆς φυλῆς μας μετὰ μὴ πεπολιτισμένων λαῶν δὲν ἀφῆκαν εἰς αὐτὴν ἐντελῶς ἀγὰ τῶν προγόνων ἡμῶν τὰ ἤθη, καὶ τὴν ἀρχέγονον χριστιανικὴν ζωὴν ταύτης ἐν ὁποία βλάπτει, καὶ εἶνε καταδικασίμος, βλάπτει δὲ οὐχὶ ἄλλον τινά, ἀλλ' αὐτὴν ταύτην. Ἐνῶ ἀποφεύ-

ἔχουσιν ἀνάγκην ἐπανορθώσεως· ἔπειτα εἶνε ἀληθές ὅτι ὁ πολιτισμὸς ἐσημείωσε καὶ ἄλλα καλὰ, ἄξια μελέτης καὶ μιμήσεως, τὰ ὁποῖα ἡ ἡμετέρα φυλή, λόγῳ τῶν ἱστορικῶν ἀτυχημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐξ ἀνάγκης ὑπέκυψε, δὲν ἠδυνήθη νὰ παρακολουθήσῃ, καὶ διὰ τοῦτο χωλαίνομεν ἔν τισι, καὶ πρέπει νὰ ἐπανορθώσωμεν ἑαυτούς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε λόγος ἐπαρκῆς νὰ μᾶς πείσῃ νὰ περιφρονήσωμεν ὅλα ὅσα ἔχομεν καὶ ν' ἀφεθῶμεν ἔρμαιον τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης ξένης ιδέας, ἢ

καὶ νὰ γίνωμεν ἀδιάφοροι ἀπλῶς πρὸς τὰς ἰδικὰς μας ιδέας. Σὺν τῷ χρόνῳ θὰ εὐρωμεν τὴν κατάλληλον περίστασιν νὰ ἐπανορθώσωμεν τὰς ἑλλείψεις μας, ἀλλ' ἕως τότε ἐπιβάλλεται εἰς ἡμᾶς ὄχι μόνον ἀπλῶς νὰ ἐνδιαφερόμεθα, ἀλλὰ καὶ νὰ εἴμεθα φανατικοὶ εἰς ὅσα παρὰ τῶν πατέρων μας παρελάβομεν, χωρὶς βεβαίως νὰ θέλωμεν διὰ τοῦ τοιοῦτου φανατισμοῦ μας νὰ βλάπτωμεν ἄλλους.

(Ἐκ τοῦ «Πανταίου»). † Α. Χρ.

ΑΙ ΔΥΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΙ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Ἡ οἰκονομία εἶνε ἀπαραιτήτως ἀναγκαία διὰ πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας, ἄνευ αὐτῆς ὁ ἐργάτης ἐκτίθεται εἰς τὴν τρομερωτέραν δυστυχίαν, ἡ μεσαία τάξις χάνει τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ὁ ἔμπορος καταλήγει εἰς τὴν χρεωκοπίαν, ὁ πλούσιος κινδυνεύει ν' ἀπολέσῃ πᾶν ὅ,τι ἀπέκτησε καὶ αὐτός. Οἱ βασιλεῖς ἀφανίζουσι τὴν εὐημερίαν τῶν ὑπηκόων των, ὁσάκις δὲν ἔχουσιν ὡς βᾶσιν εἰς τὰ βουλευμάτων αὐτῶν τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. Πάντες εἴμεθα ὑποκείμενοι εἰς τὰ περιπτώματα τῆς τύχης, ἀλλ' ὅπως ὑπερπηδήσωμεν αὐτὰ ἢ θεῖα πρόνοια ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς τὴν πρόβλεψιν διὰ τὸ μέλ-

λον καὶ τὴν οἰκονομίαν. Ἄνευ τῆς τάξεως καὶ τῆς οἰκονομίας εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν οἰκιακὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἐναρέτων καὶ τιμίων ἀνθρώπων.

Ὁ Μελέτιος καὶ ὁ Ἰσίδωρος ἀμφοτέρωθεν λιθοτόμοι εἰργάζοντο πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὸ αὐτὸ λατομεῖον. Ἦσαν νυμφευμένοι καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἶχε τρεῖς θυγατέρας, τὰς ὁποίας ἡ μήτηρ αὐτῶν ἀνέθρεψε μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ ἐσυνείθισεν αὐτὰς νὰ ἐργάζωνται καὶ νὰ ἔχουσι σέβας καὶ ὑπακοὴν εἰς τοὺς γονεῖς των. Ὁ δευτέρος εἶχε τρία τέκνα, ὀκτώ, ἐπὶ καὶ ἑξ ἑτῶν, δυστυχῶς ὁμῶς δὲν ἐφρόντισε γὰρ δόσῃ εἰς αὐ-

τὰ τὴν ἀπαιτουμένην ἀνατροφὴν. Ἐνῷ ἡ σύζυγος τοῦ Μελετίου διατήρει ἐντὸς τοῦ οἴκου τὴν πειθαρχίαν, τὴν τάξιν καὶ τὴν καθαριότητα, ἡ σύζυγος τοῦ Ἰσίδωρου ἐξήρχετο συχνάκις ἐκ τῆς οἰκίας διὰ νὰ φλυαρῇ μὲ τοὺς γείτονας καὶ μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν ἐπέστρεφεν εἰς τὸν οἶκόν της, ὅπου εὕρισκε τὰ τέκνα της φωνάζοντα καὶ ἀτακτοῦντα.

Ὁ Ἰσίδωρος καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐπορεύοντο καθ' ἑκάστην Κυριακὴν μετὰ τῶν τέκνων των εἰς τὰ ἔξω τῆς πόλεως καπηλεῖα καὶ ἐπέστρεφον ἀργὰ ἀφοῦ ἐξώδευον ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας πᾶν ὅ,τι εἶχον κερδήσει ἐντὸς τῆς ἐβδομάδος. Ὁ Μελέτιος ὅμως καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐτήρουν ἄλλην διαγωγὴν. Τὸ πρῶτ' ἐκάστης Κυριακῆς ἔμενον ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐκπληροῦντες μετὰ τῶν τέκνων των τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα καὶ τακτοποιοῦντες τοὺς λογαριασμούς των. Ἡ μήτηρ ἀνεγίνωσκεν εἰς τὰς θυγατέρας της διδασκτικόν τι βιβλίον καὶ ἀφοῦ ἐπρογευματίζον, ἐπορεύοντο περὶ εἰς τὸν βυτανικὸν κήπον ἢ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Σικιάννα ποταμοῦ. Τὰ ἔξοδα τῆς ἐκδρομῆς ταύτης δὲν ὑπερέβαινον τὸ ποσὸν τῶν πέντε φράγκων, ἐνῷ ὁ Ἰσίδωρος καὶ ἡ σύζυγός του ἐξώδευον δέκα πέντε ἢ εἴκοσι φράγκα καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν οἰκίαν των, ἔχοντες τὴν κεφαλὴν ζαλισμένην ἐκ τοῦ οἴνου καὶ δεικνύοντες ὀλίγην διάθεσιν διὰ τὴν ἐργασίαν τῆς ἐπομένης ἡμέρας.

Τὴν δευτέραν ὁ Μελέτιος καὶ ὁ

Ἰσίδωρος εὕρισκόμενοι εἰς τὸ λατομεῖον συνδιελέγοντο περὶ τῆς διασκεδάσεως αὐτῶν. Ὁ Ἰσίδωρος ἐκπεφυλισμένος ἐκ τῆς κραιπάλης, διηγεῖτο πόσας φιάλας οἴνου ἔπιε καὶ πόσους χοροὺς ἢ σύζυγός του ἔκαμε. Ὁ Μελέτιος ἡσυχώτερος καὶ πλεονεῦδιαιος διὰ τὴν ἐργασίαν, διηγεῖτο τὸν περίπατον αὐτοῦ μέχρι τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ ταπεινὸν γεῦμα, ὅπερ κατέθελες τὴν σίζυγον καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ. Δὲν ἔλειψε δὲ νὰ τῷ ἀναφέρει καὶ τὰ ὀλίγα ἔξοδα, τὰ ὁποῖα ἔκαμον εἰς τὴν διασκέδασιν ταύτην, καθὼς καὶ τὴν αὐστηρὰν οἰκονομίαν τῆς συζύγου του.

— Ἐχεις ἄδικον, Μελέτιε, νὰ ὀμιλῆς περὶ τῶν ἀκκιζομένων ἐκείνων γυναικῶν, αἵτινες ἐπιβάλλουσι τὴν θέλησίν των εἰς τοὺς ἀνδρας καὶ τοὺς ἀναγκάζουσι νὰ ἔχουσι πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὴν τάξιν καὶ τὴν οἰκονομίαν.

— Δὲν ὀμιλῶ περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχει διαφορετικὴν κλίσιν καὶ διάθεσιν. Σὺ ἀγαπᾷς τὰς διασκεδάσεις καὶ τὴν συναναστροφὴν τῶν οἰνοποτῶν καὶ χαροπολαικῶν, ἐνῷ ἐγὼ προτιμῶ τὴν ἐξοχίαν, τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ τὰς ἀθῶας ἀπολαύσεις.

— Ἐπειδὴ ἡ σύζυγος ἡμῶν, λέγει ὁ Ἰσίδωρος, εἶνε ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι εἰς τὸς ἕξεις καὶ εἰς τὰς γνώμας αὐτῶν, ἄς ἀφήσωμεν αὐτὰς νὰ πράξωσιν ὅ,τι θέλουσι καὶ ἄς μένωμεν πάντοτε καλοὶ φίλοι καὶ πρόθυμοι εἰς τὴν ἐργασίαν.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος)

A. K.

